

การศึกษา

USSWUŞU

จากที่เคยเขียนถึงเรื่องของพงสาวดี (genealogy) การนับญาติ (descent) และ สายตระกูล (lineages) มาแล้ว ยังพบว่า มี ศัพท์ที่น่าสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัวของเรา ทุกคนนั่นคือ บรรพบุรุษ (ancestors) วันนี้ จึงขอนำมุมมองทางมานุษยวิทยาที่มีต่อบรรพบุรุษมาเสนอ

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ มานุษยวิทยาสำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า บรรพบุรุษ (ancestors) หมายถึง คนที่เป็นต้นกำเนิดหรือเชื่อว่าเป็นต้นกำเนิด ของบุคคลกลุ่ม หรือวงศ์ตระกูลโดยระบบการ สืบเชื้อสายที่ปฏิบัติกันอยู่ในกลุ่มหรือวงศ์ ตระกูลนั้น ๆ

ในบางสังคมบรรพบุรุษ อาจหมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่คนแต่เป็นสัตว์ ต้นไม้หรือ อาจเป็นเทพในนิทานปรัมปราก็ได้ สิ่งสำคัญ อยู่ที่ว่าคนในกลุ่มหรือในสังคมนับถือว่าเป็น บรรพบุรุษของตน ในความหมายที่แคบ บรรพบุรุษหมายถึง บุคคลผู้เป็นต้นตระกูล ที่ถูกหลานรุ่นต่อ ๆ มานับถือและให้ความ เคารพบูชาสืบต่อกันมา

การบูชาบรรพบุรุษ (ancestorworship) มักแสดงออกด้วยการประกอบพิธีกรรมเพื่อ เช่นไหว้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประกอบพิธี ไหว้บรรพบุรุษในวันเซ็งเม้งและวันขึ้นปีใหม่ ของชาวจีน การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการรำลึกถึงบรรพบุรุษแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในความคงอยู่ ของบรรพบุรุษในรูปของวิญญาณซึ่งจะคอย สอดส่องดูชีวิตและการกระทำของลูกหลาน อยู่ตลอดเวลาถ้าลูกหลานทำดี เช่น รักใคร่ ประองคองกันวิญญาณบรรพบุรุษก็จะบันดาล ให้ได้รับสิ่งที่ดีแต่ถ้าทำไม่ดีก็จะถูกลงโทษ เช่น ทำให้ได้รับโชคร้ายหรือเจ็บป่วย

ในสังคมที่บูชาบรรพบุรุษ เช่น สังคมจีน พิธีกรรมที่ประกอบเพื่อการเช่น ไหว้บรรพบุรุษมีความสำคัญเปรียบเสมือน เป็นศาสนาอย่างหนึ่ง นักมานุษยวิทยาบางคน เรียกความเชื่อและการปฏิบัติเช่นนี้ว่าเป็น ศาสนาบรรพบุรุษ (ancestorreligion) โดย ตีความคำว่าศาสนา ในความหมายอย่างกว้าง